MYLLYSAAREN KETO

OSALLISTAVA LUONNONHOITO

2015

Villi vyöhyke | Wild Zone

MYLLYSAAREN KEDON MAHDOLLISUUDET

Tampereen ydinkeskustan eräs hienoimmista luontokohteista sijaitsee Tampellan asuinalueella, Tammerkosken ja rautatien kainalossa. Kedon kasvilajisto on poikkeuksellisen monimuotoista. Kedolla kasvaa myös harvinaisia ja uhanalaisia lajeja.

Keto on perustettu vuonna 2004. Sitä ennen paikalla oli Tampellan tehtaan aikainen rakennus, joka purettiin. Rakennuksen takaa paljastui kallioseinä. Tampereen kaupunki päätti rakentaa kallion päälle ketoalueen. Paikalle ajettiin hiekan ja hiesun sekoitusta, johon kylvetttiin kotimaisia niittykasvien siemeniä. Kedon kasvillisuuden kehittymisessä kesti 3-5 vuotta, ja alkuun paljas maa hallitsi kedon ilmettä. Ketoalue on malliesimerkki siitä, kuinka monimuotoisuuden kannalta arvokasta luontoa voidaan tarkoituksellisesti tuottaa asukkaiden lähelle.

Ketoa käyttävät pääosin koiranulkoiluttajat. Kedolle on muodostunut pieniä polkuja. Lisäksi kedolla vierailee toisinaan kasveista kiinnostuneita kaupunkilaisia. Keto on hyvin kasviharrastajien tiedossa, jotka käyvät siellä toisinaan. Kedolla viihtyvät myös rusakot.

Keto sijaitsee maisemallisesti keskeisellä alueella. Keto sijaitsee korkealla kalliolla ja avoimen näkymän takia se näkyy kauas Tammerkosken ylittävälle Palatsinraitin sillalle asti. Kun kedolla runsaana esiintyvät mäkitervakot kukkivat kesäkuussa, niitty erottuu sillalle voimakkaan punaisena.

Myllysaaren ketoa ei ole tähän asti hoidettu sen kaikkia mahdollisuuksia hyödyntäen. Esimerkiksi vuosina 2014 ja 2012 keto niitettiin koneellisesti jo heinäkuun alussa, vaikka niittykasvillisuuden kannalta paras niiton ajankohta olisi elokuussa. Heinäkuun alussa useimman niittykasvit ovat vielä kukassa, eikä varhainen niitto mahdollista siementen muodostumista. Vuonna 2013 keto niitettiin heinäkuun lopussa, jolloin aikaisimman niittykasvit olivat ehtineet tuottaa siementä, mutta useat myöhäiset kukkijat eivät.

Tiheällä asuinalueella sijaitsevan kedon merkityksiä paikallisille asukkaille on mahdollista lisätä osallistamalla paikalliset asukkaat niityn hoitoon. Osallistavalla luonnonhoidolla voidaan vahvistaa asukkaiden suhdetta lähiympäristöönsä, vaalia luonnon monimuotoisuutta ja säästää viheralueiden hoidosta koituvia kustannuksia.

SIJAINTI

Myllysaaren keto sijaitsee kiinteistöllä, jonka omistaja on Suomen valtio ja kiinteistö hallinnoiva viranomainen on Liikennevirasto. Kedon pinta-ala on reilu yhdeksän aaria (925 m^2). Tampereen asemakaavoitettujen viheralueiden hoitoluokituksen mukaan kedon hoitoluokka on A3 - käyttö- ja suojaviheralue.

Virallisesti alueen nimi on Otto Gustafssonin puisto, ja ketoalueesta käytetään puhekielessä nimityksiä "Otto Gustafssonin puiston ratapenkka" sekä "Tampellan ratapenkka". Tässä suunnitelmassa ehdotamme alueelle nimeksi Myllysaaren ketoa muistuttamaan alueen maankäytön historiasta. Aiemmin kohde on sijainnut kalliosaarella Näsijärven rannalla, mutta sittemmin vesialue saaren ja mantereen välissä on täytetty maa-aineksilla.

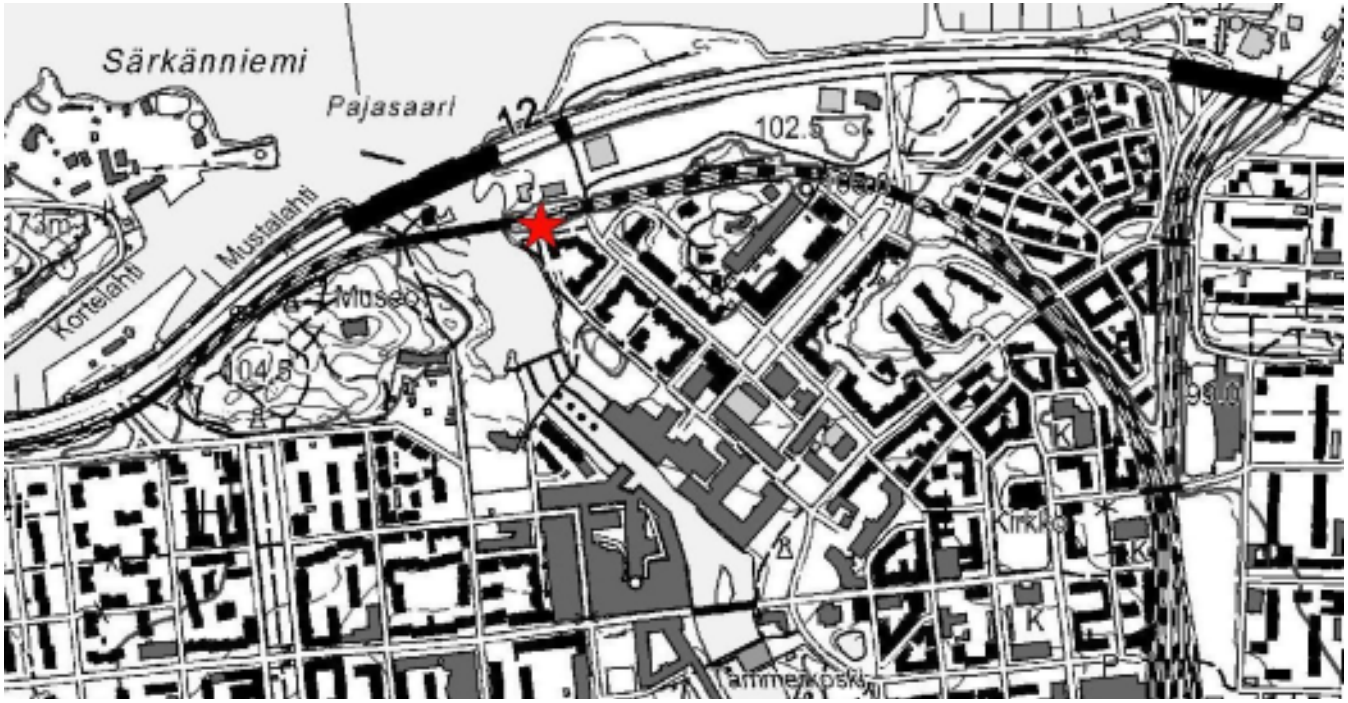

Myllysaari 1900-luvun alussa (Kuva: Vapriikin kuva-arkisto)

Pikkutervakko

Kelta-apila

Ketoneilikka

Nurmikohokki

Peurankello

Metsänätkelmä

Ahdekaunokki

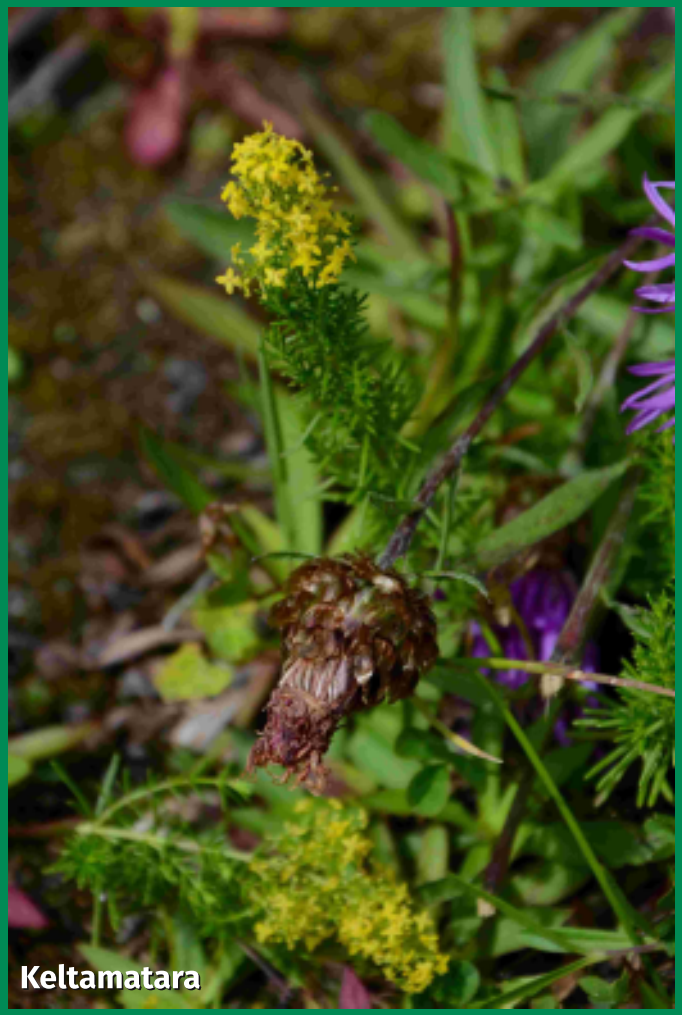
Keltamatara

Neidonkieli

Keltakannusruoho

Keltamaite

Harmio

Isomaksaruoho

OSALLISTAVA LUONNONHOITO

Myllysaaren kedon luonnon monimuotoisuuden voisi huomioida nykyistä paremmin, jos koneellinen niitto ajoitettaisiin myöhäisempään ajankohtaan. Koska keto sijaitsee tiheän asuinalueen vieressä, ei huoltotoimenpiteenä suoritettu niitto ole välttämättä suotuisin keino hyödyntää kedon erityisiä mahdollisuuksia. Kohteella on hyvät edellytykset kokeilla osallistavaa luonnonhoitoa, jossa lähialueen asukkaat osallistuvat kedon hoitoon.

Myllysaaren kedon tapauksessa lähialueen asukkaat voisivat hoitaa ketoa talkootyönä, kuten perinnebiotooppeja hoidetaan yleensä. Tampellan alueen asukkaita yhteen kokoavat ketotalkoot kannattaa järjestää loppukesäisin tai alkusyksyisin. Asukkaat voivat liittää ketotalkoisiin myös muuta yhteisöllistä toimintaa. Talkoopäivään voisi yhdistää eväiden syöntiä, virvokkeiden nauttimista ja virkistäytymistä uimalla.

Kedon hoitaminen mahdollistaa asukkaiden osallistumisen lähiympäristönsä hoitoon, mikä on kaupungeissa poikkeuksellista. Kedosta on siten mahdollista saada lisäarvoa asumiseen ja kaupunkielämään. Samalla luonto hyötyy niittykasvien suunnitellusta hoidosta. Käsityönä suoritetty hoito mahdollistaa pienipiirteisemmät ja kohdennetummat toimenpiteet kuin koneellinen huoltotoimenpide.

Kedon hoitaminen tuottaa urbaanissa ympäristössä ainutlaatuista vuorovaikutteista luontosuhdetta. Luonto ei ole silloin vain tutkailun vaan myös tekemisen kohde. Samalla kedon hoitaminen lisää asukkaiden edellytyksiä luonnon seuraamiseen ja opetteluun.

Myllysaaren keto sijaitsee lähietäisyydellä Vapriikin luonnontieteellisestä museosta. Museon aiheina ovat Pirkanmaan ja Tampereen luonto. Kesällä museossa kävijöille voisi esimerkiksi jakaa esitteitä Myllysaaren kedosta, jolloin he voisivat konkreettisesti kokea arvokasta kaupunkiluontoa.

Osallistavan luonnonhoidon vaiheita Myllysaaren kedolla:

Pidetään ensimmäiset ketotalkoot Myllysaaren kedolla elokuun lopussa 2015.

Tiedotetaan tapahtumasta ja kutsutaan paikalle lähialueen asukkaita. Pidetään tapahtumaan osallistuminen avoimena.

Opastetaan tapahtumaan osallistuvia asukkaita ketokasvillisuuden hoitoon.

Ketotalkoissa niitetään alueen ketokasvillisuus. Kitketään alueelta pois juurineen pietaryrtit ja puuvartiset pajut, jotka vievät tilaa muilta niittykasveilta. Haravoidaan niittojäte ja kerätään se alueelta pois.

Kokeillaan osallistavaa luonnonhoitoa Myllysaaren kedolla kolmen vuoden ajan (2015–2017). Sen ajan kedon hoidosta ja sen seurauksista on vastuussa Villi vyöhyke-yhdistys. Kolmen vuoden kokemuksien jälkeen päätetään, jatketaanko hoitoa yhdistyksen organisoimana, siirretäänkö vastuu paikallisille asukkaille vai palataanko Tampereen kaupungin toteuttamaan hoitoon.

Villi vyöhyke-yhdistys hankkii ketotalkoita varten työvälineet. Hoitotöitä varten tarvitaan esimerkiksi viikatteita, sirppejä, vesuri, saha, haravia sekä pressu tai kottikärryt niittojätteen kuljettamiseksi pois.

Etsitään toimija, joka kuljettaa pois ja hävittää niittojätteen.

Kerätään kokemuksia osallistavasta luonnonhoidosta ja sen vaikutuksista Myllysaaren kedon kasvillisuuteen. Kokemukset kerätään haastattelemalla ketotalkoisiin osallistuneita henkilöitä, muita alueen asukkaita sekä muita kedon lähistöllä liikkuvia kaupunkilaisia. Seurataan alueen kasvillisuuden kehittymistä.

Pohditaan, voisiko kohteen hoitoluokan määritellä osallistavan luonnonhoidon myötä uudella tavalla. Nykyisellään se on A3 (käyttö- ja suojaviheralue). Alueelle voisi sopia myös hoitoluokka B5 (arvoniitty).

Ketotalkoot Siitaman niityllä Orivedellä

Vaikka pietaryrtti on alkuperäinen luonnonkasvi, valtaa se Myllysaaren kedolla tilaa harvinaisemmilta niittylajeilta. Siksi se kannattaa kitkeä pois.

Yhteystiedot:
Jere Nieminen
jere.nieminen@villivyohyke.fi
040-5224476
http://villivyohyke.fi/

Villi vyöhyke Wild Zone